

Filmhörnan: De europeiska vildarnas dans

Året är 2028. En afrikansk *explorateur* flyger mot norr i en högteknologisk silverboll. På instrumenten spanar han in ett landskap förstört av ”nästa krig”: Europa. Han landar i ”Terres inconnues”, på en reklampelare på en skräpig gata. Han ser ett brustet Eiffeltorn, en människoapa samt en attraktiv infödingsskvinna i exotisk utstyrelse. Den lättklädda kvinnan jagar honom, binder honom vid en lyktstolpe och uppför en vildsint dans. Forskaren ber henne ta om dansen, ”efter det kan ni döda mig och äta upp mig”. Efter ett kontrollsamtal per telefon med änglar (inklusive filmens regissör) får han tillstånd att fortsätta utforska ”de vitas traditionella charleston”. Kvinnan utmanar honom att delta i dansen och småningom lossnar det för honom där han försöker spegla henne i en gummiaktig performans. Utmattad klättrar han upp i silverbollen, infödingsskvinnan följer efter, de flyger iväg.

Catherine Hesslings och Johnny Hudgins koreografi imponerar i Jean Renoirs spegelvända kolonialsci-fi-film *Sur un air de Charleston* från 1927. Här är det Europas primitiva men fascinerande kultur som ska approprieras av den strikt kostymklädda forskaren. Som Janne Wass påpekat¹ är det intressant att

1 <https://scifist.net/2018/11/22/charleston-parade/>

Catherine Hessling och Johnny Hudgins i Jean Renoirs
Sur un air de Charleston, 1927.

Hudgins uppträder i så kallat blackface typ 1800-tals-”minstrel shows” – ytterligare en sarkastisk lek med västerländska stereotypier.

Bland de tekniska tricken ser vi en telefon skapas genom att kvinnan ritar den med en krita, en päls och paraply med eget liv, samt riklig användning av över- och underhastighet i den långa danssekvensen.

TRYGVE SÖDERLING

Sur un air de Charleston, 1927, regi Jean Renoir, 20 minuter. DVD: *La fille de l'eau* m.fl., Studio Canal 2006. På nätet (dålig kvalitet) bl.a. <https://archive.org/details/CharlestonParade/CharlestonParade.m4v>

Filmhörnan: *Fröken och huliganen*

Det är verkligen revolutionspoeten Vladimir Majakovskij himself som är "huliganen" i denna kärleksfullt överdrivna stumfilm från 1918. En ung lärarinna anländer till sitt nya jobb på landsorten, hon sätts att undervisa en klass med stökiga pojkar och vuxna män. Oväntat dyker huliganen upp i klassen – en stroppig typ med ett hånfullt leende och rysk skjorta. Han har spanat in den söta lärarinnan och när han skriver i läxboken "Mademoiselle, jag älskar er mycket" river hon förskräckt sönder häftet.

Orolig och kär fortsätter huliganen stalka lärarinnan. Han ansätter henne ute i terrängen, kysser hennes mantelfäll, försöker också gå handgripligt till väga, finner sig surt i att bli avvisad. Han slänger sin jacka för henne att trampa på när hon ska gå över ett dike – olycklig kärlek har gjort huliganen ridderlig.

I samlad tropp attackerar klasskamraterna huliganen, misshandlar honom, någon drar kniv. Slutscen, på huliganens dödsbädd: lärarinnan böjer sig ner och kysser honom.

Majakovskij ska ha skrivit och /eller medverkat i åtminstone fyra filmer, men bara denna finns bevarad i sin helhet. Trots de stora känslorna och det ödesdigra slutet är tilltalet oftast farsens. Men vi har också det dokumentära: som alltid på bilder och i film från annan tid eller plats är kläder, interiörer och exteriörer (skolhuset, en krog, ett dansande par, en vedhuggande gumma) lika intressanta som huvudintrigen.

Aleksandra Rebikova och Vladimir Majakovskij i *Fröken och huliganen*, 1918.

Och klassrumsscenerna påminner oss om att alfabetiseringen, också av den vuxna befolkningen, hörde till bolsjevikregeringens första stora utmaningar.

Tekniskt sett innehåller *Fröken och huliganen* ett par intressanta dröm- och hallucinationsscener. I en expressionistisk skräckvision ser lärarinnan sina elever attackera henne i form av jättebokstäver. Den förälskade huliganen å sin sida tycker sig se lärarinnan, i genomskinlig spökgestalt, komma in på krogen och dela ut blommor – åt andra, men inte åt honom. På hemvägen ser han henne titta fram bakom tre av träden i skogen, som en klonad huldra ...

Cinematografin befann sig under 1900-talets början i utforskningsskedet, dubbelexponering och andra trick som tekniken inbjuder till provades gärna i detta nya medium, "levande bilder", som redan i sig var ett fantastiskt spektakel.

TRYGVE SÖDERLING

Барышня и хулиган ("Fröken och huliganen"), 1918, regi Jevgenij Slavinskij, scenario och regi Vladimir Majakovskij, efter Edmondo de Amicis *La maestrina degli operai* (1895), 44 minuter. DVD: *Les plus grands réalisateurs russes*, Bach Films 2007. På nätet (hyfsad kvalitet): youtu.be/dz25sFggR-E